

אֲתֵם נֹצְבִים הַיּוֹם פְּלִכֶם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם רְאִישֵׁיכֶם שְׁבִטֵיכֶם וְזִמְתֵיכֶם וְשִׁטְרֵיכֶם כָּל אִישׁ וְיִשְׂרָאֵל: טַפְסֶיכֶם נְשִׂיכֶם וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ מִחֻבֶּךָ עֲצִיד עַד שְׂאֵב מִמִּידֶיךָ: לְעִבְרְךָ בְּבִרְתֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּבְאִתְּנוֹ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּרְתָה עִמָּךְ הַיּוֹם: לְמַעַן תִּקְוֶה אֲתָדָר הַיּוֹם וְלוֹ לְעַם וְהָיָה יְהוָה יְהוָה לְאֱלֹהֵיכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבְרַתְךָ וְכַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב:

1. ג' כ"ג ת"ב (ל"ג)

4. ג' כ"ג ת"ב

ועתה ישראל מה יהוה אליהיך שאל מעמך כי אם ליהוה את יהוה יהוה אליהיך ללכת בקלדיך רכיו ולא הנה אתו ולעבוד את יהוה יהוה אליהיך בקלדיך ובכל נפשך: לשמר את מצות יהוה ואת דבריו אשר אנכי מצוה היום לטוב לך:

"אקם וצדק ביה שלום... ראינו - פנינו - בראשית..."

והנה כי פגנת משה בקרית זה הוא להכניסם בערבות זה על זה כדי שישתדל כל אחד בעד חברו לבל יעבר פי ה' והיו נחפסים זה בעד זה, והעד הנאמן מה שאמר אפר הנספרת לה' אליהו והנגלה לנו וגו' גרי ששל הערבות מפר הפרת, ואין זה הקרית שאמר בסוף פרשת תבוא כי אותו קרית הוא על עץ, והוה שיתחבב כל אחד על אחיהו העברי פני הדיקלת שבדל כל אחד:

בזלנו לפי י"ב עין מקרה זה מה שפירש הכתוב כל הפרטים ולא הספיק בזה שאמר אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלהיכם לעבדו וגו', אלא בא ללמדנו שאין הדין והשנן של כל אדם שיה, ויש בזה ארבע מדרגות במעלות האדם מישראל, ראשית, ותלמידי חכמים, והמון עם ה', נשים ועבדים וטף, כל אחד נידון לפי השאלה שהקב"ה שואל ממנו כמו שנמצא לעיל עם

3. (ל"ג ט"ו)

והקדים לומר היום - משום שבאמת בכל ראש השנה היום הדין נצבים כל ישראל ג"כ בזה הזמן, אבל היום שלל בראש השנה הוא כדי לעבדו וגו' - ואמר בל"ב - שאע"פ שכל אחד נידון בפניו לפי מה שהוא אדם, שאע"פ כל א' גורם להכריע להכלל אם לשבט אם לחסד, כדאיחא בקדושתן ספ"א דכל א' מכריע את עמו ואם כל העולם לקב וזכות או לקב חוב, ואחר כך פירש הפרטים,

אדם, ואם הוא אנוס במקרה רחמנא פטריה, אבל יראה ה' למי שהוא מנהיג וראש ודאי לאו מילתא זוטרא הוא, שיהא שקוע במהשבה תמיד לירא מה' הנופה על כל דרכי בני אדם, ומשני אין לגבי משה, פ"י תלמיד חכם שהוא מנהיג, גם זה מילתא זוטרא היא, דעסק התורה מסייעו לך, ומי שאינו מ"ח כלל, מי מנצק ממנו להיות עוסק בצרכי צבור, ואם כבר קיבל עליו זה העסק, ודאי עליו להזהר הרבה שלא יהא נוטל את שלו מחמת יד ישראל, או הפי' לגבי משה מנהיג שהוא אצל [משה פ"י] גדול הדור, וכבר הראינו לדעת בספר שמות י"ט י"ג כפי משה ידבר דכל גדול הדור מכוה משה, והוא מדריכו ומעמידו על דרך הטוב והישר, מילתא זוטרא היא: ו

בנקבלים נשיו כגנת עלי נהר באהלים נטע יהוה בארזים עלי-מים:

7. (ל"ג ט"ו) ואמר המשל כמלים נטע על אהל נשים, והענין ידידע דנשים מקרבת הנייתא לעניים וכדומה נדקה וחסד שנמשל לנחל שוטף נדקה, באשר הוא נמשך להטיע לזולתו כמו חל והנומנר שבמקדו נשי ישראל הוא אם מביא על ידי זה את אמרים לתורה ועבודה, וכדאיחא בצרכות י"ז א' הני נשי במאי זכין באמנוי גברי ודדקי צי מדרשא, שהרי נשים בעמנו אין להם קדושת תורה ועבודה ורק הנהה במקוה טרה לישראל שמביא לדי קדושה, ובמס"כ בפרשת קהת על הפסוק והוה הטהור ודרשו לרבות את האשה, ומשום הכי על ידי זכות מרים ניתן הבאר והיינו שאמרו בצרכות דק ט"ו מה נחלים מעלין את האדם מטומאה לטהרה וכו', כך מעשה נשים שבאין לעור אדם אפילו אם אינו מיוחד לגורך קדושה, גם כן הרי זה טוב כחל נדקה ציטוב העולם של הטבע אומות העולם גם כן, אבל עוד מה טובו שהמה כבדא"ים נטעו להביא לדי קדושת תורה ועבודה:

ודניקות ולא שמירת מצוות עשה אלה יראה, היינו שיהא שקוע תמיד ביראת ה', ועי' להלן י"ז י"ט במלך כהני ליראה את ה' אלקי ג"כ הפירוש עם להשקיע דעמו ביראת ה', ומצוה כמ"פ דמשמעות ירא ה', היינו שמשקיע דעמו בזה, כמו בזהלים קי"ח בית ישראל ברכו את ה' בית אהרן ברכו וגו' בית הלוי וגו' יראי ה' וגו' וכל הכתוב באחרונה חשוב מן הקודמו, כדמיא בתוספתא שלהי מס' הוריות ומלא ישראל מזכרין אמת, בית אהרן שמים, בית הלוי שלש, יראי ה' ארבע, והלא גם ישראל ובית אהרן והלוי ג"כ יראי ה', ואמתי כמיב יראי ה' בארבע, אלא פ"י יראי ה' המשוקעים בזה המנה יקרים מצית אהרן והלוי, וכן מתפרש הרבה מקראות ומאמרי חז"ל, ועי' מש"כ להלן מקרא כ' בשם מ"ר פ' מטות, וה"כ פ"י ליראה וגו' היינו להשקיע דעמו ביראת ה', באשר מי שהוא ראש ועוסק בצרכי רבים עלול לבוא להנאת עמו וכבודו במעשיהם, ולראות לעובד למי שחונף לו ולהיפך למי שיוע בקנה כבודו יעלים עיניו מלראות בצר לו, או אף נמנע לזו להרע לו, על כן עליו כתיב מה ה' שואל ממך כי אם ליראה וגו', ובכל שעה עליו לדע כי גבוה מעל גבוה אדם, באשר השגיאה בין אדם לתפירו אינו מתכפר בקל, שהרי אדם מועד לעולם בין שגג כו', משא"כ בחטאים שבין אדם לשמים, דוד המלך אמר [נהלים קל"ט] הלא משחית ה' אשנא וגו' הקרני אל ודע לבדי וגו' וראה את דרך עולב צי ומחי בדרך עולם, פ"י אם טעימי לתשוב שפלוני הוא ממשחית ע"כ הנני רודפו ושונאו, אבל אם לא יוונחי לאמת הלא טוב לפני הנוט שמחתי בדרך עולם, שא"כ לתקן השגיאה ולא תועיל תשובה, א"כ זה הפרט מוטל על ראשים מנהיגי ישראל ולא יומר. אכן קני הדור שהם ת"ח מעלי תורה, עליהם מוטל מצוות אהבת ה' ודיניקות הרעיון בו ית' בכל לב ונפש, ומצות נפשיות בכל מני דקדוקים היותר אפשר, שהרי התורה מכשרת לך וגם לכתב בדרכי ה' מה הוא רחום כו',